

Сільський (зелений) туризм як
інноваційна форма підприємницької діяльності

УДК 338.48

Кожухівська Раїса Борисівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Уманський національний університет*

Kozhukhivska Raisa

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business
Uman National University
ORCID: 0000-0003-4066-4170*

Подзігун Світлана Миколаївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Podzihun Svitlana

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Marketing,
Management and Business Administration,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
ORCID: 0000-0003-1219-081X*

**РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА РІВНІ
ДЕСТИНАЦІЇ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ
DEVELOPMENT OF RURAL GREEN TOURISM AT THE
DESTINATION LEVEL: A METHODOLOGICAL ASPECT**

Анотація. Вступ. Формуючи політику економічного розвитку територій та яка націлена на побудову ефективного соціально-економічного середовища, варто брати до уваги інноваційні форми та види підприємницької діяльності. Наприклад, бізнес у сфері сільського зеленого туризму. Сільський зелений туризм є специфічною формою відпочинку, яка передбачає перебування туристів у сільській місцевості в приватній садибі сільського господаря з широкими можливостями використання природного, матеріального та культурного потенціалу певного регіону.

Аналіз науково-методичної літератури щодо діяльності у сфері туризму, проблем регіонального розвитку тощо, вказав на відсутність методичного базису з розвитку сільського зеленого туризму в межах дестинації. Зазначений аспект вказує на актуальність проведення дослідження у даному напрямі.

Метою статті є аналіз методичного інструментарію щодо розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації.

Матеріали і методи. У ході здійснення дослідження було використано власні авторські напрацювання та різні методики наукового дослідження, так, для визначення терміну «сільський зелений туризм» застосовувався метод теоретичного узагальнення; для висвітлення результатів дослідження використано методику відображення даних; метод синтезу та систематизації допоміг здійснити аналіз останніх досліджень і публікацій на дану наукову тематику; з метою резюмування результатів дослідження використовувався метод логічного узагальнення; методика системного підходу знайшла своє відображення у процесі окреслення напрямку подальших досліджень.

Результати. У статті проаналізовано методичний інструментарій щодо розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації. Зауважено, що наразі сільський зелений туризм в Україні знаходиться на стадії активного розвитку. Зазначено, що сфері сільського зеленого туризму

притаманна інтеграція у різні сфери економічної діяльності суспільства, чим посилюється її мультиплікативний ефект, тому вона набуває вагомого соціально-економічного значення для розвитку сільських територій. Указано, що для сталого розвитку сільських територій необхідні постійні джерела фінансування, які можна отримати за рахунок розвитку бізнес-діяльності у сфері сільського зеленого туризму. Зазначено, що методичною основою розробки інноваційної моделі розвитку сільського зеленого туризму може слугувати програмно-цільовий метод. Використання методики програмно-цільового підходу дасть змогу підвищити конкурентоспроможність сільських територій, задовольнити попит на якісні туристичні послуги в межах певної локації та забезпечити умови для сталого розвитку туризму на селі. У процесі здійснення дослідження розроблено модель базової методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації та визначено ключові аспекти й особливості її реалізації.

Перспективи. Розробка та реалізація методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового підходу, дає змогу досягти стабілізації економічної ситуації та сприяє підвищенню соціального рівня життя на селі. На нашу думку, здійснення подальших наукових розробок можливе у напрямку пошуку інноваційних форм туристичної діяльності з метою розвитку сільських територій в умовах невизначеності.

Ключові слова: сільський зелений туризм, туристична дестинація, регіон, стратегія, економіка, менеджмент, маркетинг.

Summary. Introduction. While formulating the policy of economic development of territories aimed at building an effective socio-economic environment, innovative forms and types of entrepreneurial activity should be taken into consideration. For example, business in the field of rural green tourism.

Rural green tourism is a specific form of recreation that involves tourists staying in rural areas in a private farmstead with ample opportunities to use the natural, material and cultural potential of a particular region.

After a critical analysis of the scientific and methodological literature on tourism activities, regional development issues, etc., it was found that there is currently no mechanism for developing a methodological framework for the development of rural green tourism within the destination. The aforementioned aspect indicates the relevance of conducting a research in this area.

The purpose of the article is to analyse the methodological tools for the development of rural green tourism at the destination level.

Materials and methods. In the course of the study, the author's own developments and various methods of scientific research were used, for example, to define the term "rural green tourism" the method of theoretical generalisation was used; to highlight the results of the study, the method of data display was used; the method of synthesis and systematisation helped to analyse the latest research and publications on the given scientific topic; in order to summarise the results of the study, the method of logical generalisation was used; The methodology of the systematic approach was reflected in the process of defining the direction of further research.

Results. The methodological tools for the development of rural green tourism at the destination level have been analysed in the article. It is noted that rural green tourism in Ukraine is currently at the stage of active development. It is specified that the sphere of rural green tourism is inherent in integration into various spheres of economic activity of society, which enhances its multiplier effect, therefore it acquires significant socio-economic importance for the development of rural areas. It is indicated that sustainable development of rural areas requires constant sources of funding, which can be obtained through the development of business activities in the field of rural green tourism. It is noted that the programme-targeted method can serve as a methodological basis for

developing an innovative model for the development of rural green tourism. The use of the programme-targeted approach will increase the competitiveness of rural areas, meet the demand for quality tourism services within a particular location and provide conditions for sustainable development of rural tourism. In the course of the study, a model of a basic methodology for the development of rural green tourism at the destination level has been developed and key aspects and features of its implementation have been identified.

Discussion. The development and implementation of a methodology for the development of rural green tourism at the destination level with the use of a programme-targeted approach makes it possible to achieve stabilisation of the economic situation and contributes to improving the social standard of living in rural areas. In our opinion, further scientific developments are possible in the direction of finding innovative forms of tourism activities for the development of rural areas amidst conditions of uncertainty.

Key words: *rural green tourism, tourist destination, region, strategy, economy, management, marketing.*

Постановка проблеми. Відповідно до мети діяльності Державного агентства розвитку туризму України, яка полягає у розвитку туристичного потенціалу регіонів, та згідно з його візією, ключовими завданнями сфери туризму в Україні є розвиток конкурентоспроможної, екологічно стійкої та соціально відповідальної індустрії туризму, яка сприяє створенню нових робочих місць, забезпечує доступність туристичного продукту для всіх категорій мандрівників та гарантує сталий розвиток громад [1]. Тому, в політиці економічного розвитку територій необхідно реалізовувати заходи, спрямовані не тільки на формування доступного і комфортного туристичного середовища, а й розвивати на селі пріоритетні напрямки туристичної діяльності, зокрема сільський зелений туризм.

Сільський зелений туризм – це варіант спеціалізованого виду туризму, метою якого є збереження культурної та природної спадщини сільських територій, використання місцевих ресурсів та максимальне залучення у свою бізнес-діяльність місцевих жителів. Діяльність у сфері сільського зеленого туризму, як правило, формується на основі діяльності невеликих приватних садиб, а отже, не вимагає значних інвестицій, зокрема як з боку держави, так і власних коштів. Але, разом з тим, сфері сільського зеленого туризму притаманна інтеграція у різні сфери економічної діяльності суспільства, чим посилюється її мультиплікативний ефект, тому вона набуває вагомого соціально-економічного значення для розвитку сільських територій.

Зауважимо, що наразі сільський зелений туризм в Україні знаходиться на стадії активного розвитку. Органи державної влади та управління на місцях здійснюють розробку стратегій розвитку територій на основі сільського зеленого туризму, а у деяких областях України вже навіть приступили до їх реалізації. Варто зазначити, що самозайнятість мешканців сільської місцевості діяльність у сфері сільського зеленого туризму дає можливість диверсифікувати джерела власного прибутку, створити нові або альтернативні робочі місця, тим самим покращуючи соціально-економічну ситуацію в районі їх проживання. Отже, для сталого розвитку сільських територій необхідні постійні джерела фінансування, які можна отримати за рахунок розвитку бізнес-діяльності у сфері сільського зеленого туризму.

Враховуючи вищезазначені аспекти, наразі існує потреба у більш детальному дослідженні тематики розробки та формування методичного апарату для розвитку сільського зеленого туризму на рівні туристичної дестинації. Що вказує на актуальність проведення дослідження з даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених тематиці діяльності у сфері туризму, розвитку туристичних дестинацій, розробці

стратегій територіального розвитку на засадах сталості, використання інноваційних форм бізнесу в туризмі, дав змогу виокремити низку наукових праць, у яких презентовано результати досліджень з даного напрямку. Так, авторами Корж Н. і Басюк Д. висвітлено тематику управління туристичними дестинаціями [2]; Савіцька О., Савіцька Н. та Погребняк Л. досліджено питання стратегії сталого розвитку України [3, с. 122-128]; Трохимець О. та Шелеметьєвою Т. вивчалось питання стратегічного планування в системі управління розвитком туризму в Україні [4, с. 70-78]; Горюнова К. дослідила тематику стратегічного управління розвитком туристичного регіону на засадах сталого розвитку [5, с. 122-128]; Рібейро Рамос О. вивчала питання стратегічного управління розвитком регіонального туристичного комплексу [6, с. 82-89]; Чорною Н. проаналізовано стан та основні тренди розвитку туристичної галузі України в умовах сьогодення [7, с. 72-78]; Пузирьовою П. аналізувалася тематика розвитку стратегічного партнерства на основі створення інноваційної бізнес-моделі повоєнного розвитку туризму в Україні [8, с. 39-48]; дослідницею Романовою А. окреслено методологічні підходи до розробки стратегії туристичного розвитку України [9, с. 35-40].

Серед зарубіжних авторів варто відзначити праці Varnaby G. [10], яким вивчалось питання конкурентоспроможності локальних територій, розглядалися деякі аспекти організації і планування маркетингову підходу. Науковцями Kotler P., Haider D., Rein I. [11] та Kavanagh S., Hawe P., Shiell A. [12] досліджувалися проблеми залучення інвестицій для підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств, територіального розвитку країн Європи та залучення туристів у місця туристичних атракцій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Провівши критичний аналіз, представленої у вільному доступі й мережі Інтернет, наукової літератури та аналітичних ресурсів щодо діяльності у сфері туризму, проблем регіонального розвитку тощо, варто виокремити

проблематику розробки методичного процесу розвитку сільського зеленого туризму в межах певної території. Указаний аспект сформував тематику дослідження, визначив мету та завдання статті.

Метою статті є аналіз методичного інструментарію щодо розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації.

Зважаючи на мету, основним **завданням дослідження** є розробка моделі базової методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації та визначення особливостей її реалізації.

Матеріали і методи. У ході здійснення дослідження було використано власні авторські напрацювання та різні методики наукового дослідження, так, для визначення терміну «сільський зелений туризм» застосовувався метод теоретичного узагальнення; для висвітлення результатів дослідження використано методику відображення даних; метод синтезу та систематизації допоміг здійснити аналіз останніх досліджень і публікацій на дану наукову тематику; з метою резюмування результатів дослідження використовувався метод логічного узагальнення; методика системного підходу знайшла своє відображення у процесі окреслення напрямку подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу. В умовах військової агресії РФ проти України територіальні громади відчують значний вплив кризових умов та змушені постійно реагувати на зміни та адаптуватися до непередбачуваних обставин. Впровадження різноманітних заходів, пошук ефективних шляхів розвитку та відновлення, зміна підходів в управлінні є критичною необхідністю для органів місцевого самоврядування в актуальних умовах [13, с. 2].

Туристична діяльність є інтегрованим процесом певних дій людини, що призводить до отримання визначеного набору туристичних продуктів та послуг на основі використання певних ресурсів: сировини, обладнання, робочої сили, технологічних процесів тощо. Ресурсною базою для

туристичної діяльності є природні та історико-культурні об'єкти території [14, с. 212]. Наразі сфера туризму є невід'ємною складовою антикризової стратегії та стабілізації економічної ситуації в кожному регіоні та в Україні загалом. Туризм істотно впливає на такі сектори економіки як транспорт, торгівля, зв'язок, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку та інші галузі, стимулює їх розвиток, сприяє зміцненню позитивного іміджу країни» [15, с. 224]. А тому, використання туризму як стратегічного напрямку для відновлення та розвитку громади під час війни та післявоєнного періоду є не лише доцільним, але й ефективним з точки зору соціально-економічних перспектив.

В умовах сьогодення значного розвитку набув сільський зелений туризм. Він є специфічною формою відпочинку, яка передбачає перебування туристів у сільській місцевості в приватній садибі з можливістю використання природного, матеріального та культурного потенціалу регіону.

Сільський зелений туризм варто трактувати як туристичну діяльність, яка безпосередньо проходить та/або організовується в межах сільської території, пов'язана з проживанням екскурсантів в сільських садибах, знайомством з наявними природними ресурсами, звичаями, побутом, національною кухнею, фольклором, культурою та унікальними традиціями відповідного регіону [16, с. 3]. Україна володіє значним природно-рекреаційним потенціалом та ресурсною базою для розвитку туризму, зокрема сільського зеленого. Але зважаючи на дестабілізацію соціально-економічного середовища, що здебільшого, пов'язано з воєнним станом в Україні, існують комплексні проблеми, які потребують негайного вирішення. Для розв'язання цих проблем необхідним є пошук інноваційних рішень щодо виходу з кризи, які б містили креативні ідеї розвитку бізнесу у сфері туризму.

Методичною основою розробки інноваційної моделі розвитку сільського зеленого туризму може слугувати програмно-цільовий метод. Використання методики програмно-цільового підходу дасть змогу підвищити конкурентоспроможність сільських територій, задовольнити попит на якісні туристичні послуги в межах певної локації та забезпечити умови для сталого розвитку туризму на селі. У процесі розробки методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового підходу, варто окреслити ключові етапи її побудови та обрати інструментарій і засоби її реалізації (рис. 1).

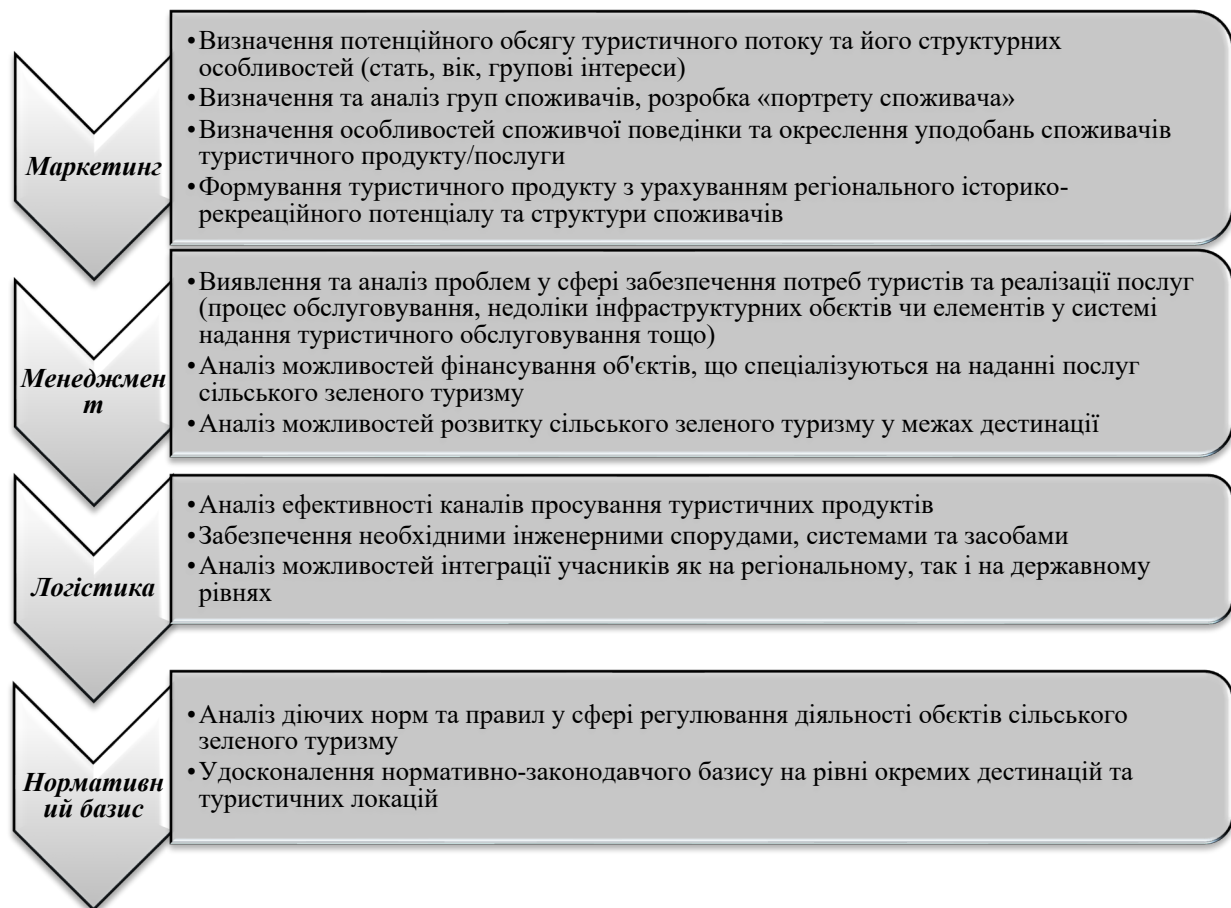

Рис. 1. Базова модель розробки методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового підходу

Джерело: побудовано авторами на основі проведеного дослідження

Реалізація етапів моделі розробки методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового

підходу, згідно з пропонованою методикою (рис. 1), визначається для кожної туристичної дестинації окремо, оскільки існує різноманітність територій в економічному, природному й соціальному плані та рівні туристичного розвитку. Так, для територій з високим рівнем реалізації туристичного продукту рекомендується починати з етапу менеджменту, для територій з недостатнім рівнем розвитку туристичного продукту – з етапу логістичного та нормативного забезпечення, а для потенційно перспективних, у плані можливостей надання послуг сільського зеленого туризму та розвитку туристичної сфери загалом, – з етапу маркетингу (рис. 2).

Рис. 2. Особливості реалізації методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового підходу

Джерело: побудовано авторами на основі проведеного дослідження

Отже, методика розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації передбачає не просто планування діяльності у сфері туризму або виключно проєктний менеджмент (наприклад, створення нового туристичного об'єкта), а повинна бути сфокусована на досягненні довгострокових цілей з урахуванням запитів ринку і ресурсів території. Тобто, потрібен такий план розвитку території, який пов'яже цілі та ресурси туристичної дестинації з можливостями навколишнього, економічного ринкового та соціального середовища.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сільський зелений туризм, з точки зору регіональної економіки, охоплює два економічні напрямки: сферу сільського господарства і туристичну галузь. У сукупності ці напрями економічної діяльності, з метою створення нових форм економічних суб'єктів в обох секторах, залучають в себе людські ресурси на основі використання потенціалу території. Зважаючи на вказане, варто відзначити, що сільський зелений туризм володіє значним потенціалом для розвитку туризму. Оскільки сільський зелений туризм є різновидом туристичної діяльності у якому формується новий вид туристичних послуг, то можна говорити про те, що на туристичному ринку відкриваються широкі можливості для створення інноваційного туристичного продукту, який є більш конкурентоспроможним у порівнянні з традиційним туристичними продуктами й послугами.

Реалізація пропонованої методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації допоможе у виявленні сприятливих соціально-економічних умов для комплексного і сталого розвитку туризму, як в регіоні так і в країні загалом; дасть змогу підвищити рівень зайнятості сільського населення та покращити якість життя; уможливить окреслення ключових напрямків максимізації позитивних і мінімізації негативних наслідків від діяльності у сфері сільського зеленого туризму. Отже, розробка та реалізація методики розвитку сільського зеленого туризму на рівні дестинації із використанням програмно-цільового підходу, дає змогу досягти стабілізації економічної ситуації та сприяє підвищенню соціального рівня життя на селі.

На нашу думку, здійснення подальших наукових розробок можливе у напрямку пошуку інноваційних форм туристичної діяльності з метою розвитку сільських територій в умовах невизначеності.

Література

1. Про діяльність. Державне Агентство Розвитку Туризму України. 2025. *Офіційний сайт*. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (дата звернення: 13.06.2025).
2. Корж Н.В., Басюк Д.І. Управління туристичними дестинаціями. Вінниця: «ПП «ТД Едельвейс і К», 2017. 322 с.
3. Савіцька О.П., Савіцька Н.В., Погребняк Л.В. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 15. С. 122-128.
4. Трохимець О.І., Шелеметьєва Т.В. Практика стратегічного планування в системі управління розвитком туризму в Україні. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2018. № 4 (103). С. 70-78.
5. Горюнова К.А. Стратегічне управління розвитком туристичного регіону на засадах сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-109>.
6. Рібейро Рамос О.О. Стратегічне управління розвитком регіонального туристичного комплексу. *Вісник економічної науки України*. 2023. №2 (45). С. 82-89. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).82-89](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).82-89).
7. Чорна Н.М. Стан та основні тренди розвитку туристичної галузі України в умовах сьогоденних викликів. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № (8). С. 72-78. <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-10>.
8. Пузирьова П.В. Розвиток стратегічного партнерства на основі створення інноваційної бізнес-моделі повоєнного розвитку туризму в Україні. *Актуальні проблеми економіки. Серія: Економіка*. 2022. № 8 (254), С. 39-48.
9. Романова А.А. Методологічні підходи до розробки стратегії туристичного розвитку України. *Проблеми системного підходу в економіці*.

Серія: Економіка та управління національним господарством. 2018. № 3(65). С. 35-40.

10. Varnaby G. Place Marketing and Temporality. London: Taylor & Francis. 2024. 94 p. <https://doi.org/10.4324/9781032689937>.

11. Kotler P., Haider D. and Rein I. Marketing Places. Attracting Investment, Industry and Tourism to Cities, States, and Nations. New York: Maxwell Macmillan Int, 1993. 400 p.

12. Kavanagh S.A., Hawe P., Shiell A. Soft infrastructure: the critical community-level resources reportedly needed for program success. *BMC Public Health*. 2022. Vol. 22. P. 420. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12788-8>.

13. Конструктор стратегій відновлення та розвиток громад в умовах кризи: швидкі та дієві інструменти для стійких результатів. *Міністерство розвитку громад та територій України*. 2024. URL: https://mtu.gov.ua/files/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_22-07.pdf (дата звернення: 13.06.2025).

14. Kozhukhivska R., Sakovska O., Konieczny G., Kolisnichenko P., Kovalenko L., Naherniuk D. Peculiarities of Tourism and Recreational Activities in Ukraine: Economic and Managerial Aspects. *Studies in Systems, Decision and Control*. 2024. Vol. 515. P. 209-218. https://doi.org/10.1007/978-3-031-48479-7_19.

15. Кожухівська Р.Б., Саковська О.М. Інноваційні форми рекреаційної діяльності в сільському (зеленому) туризмі. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Сер.: «Економічні науки». 2023. № 8 (76). С. 225-230. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-8-9110>.

16. Petrenko N., Kozhukhivska R., Nepochatenko V., Polishchuk O., Sychoy O. Rural green tourism in Ukraine: Organization and development issues. *E3S Web of Conferences*. 4th International Conference on Sustainable, Circular

Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2024). 2024. Vol. 558, pp. 1-11. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801011>.

References

1. *State Agency for Tourism Development* (2025). Pro diialnist. URL: <https://www.tourism.gov.ua/> (accessed: June 13, 2025).
2. Korzh, N.V., & Basiuk, D.I. (2017). Upravlinnia turystychnymy destynatsiiamy [Management of tourist destinations]. Vinnytsia: «PP «TD Edelweis i K» [in Ukrainian].
3. Savitska, O.P., Savitska, N.V., & Pohrebniak, L.V. (2017). Ekoturizm yak vazhlyva skladova stratehii staloho rozvytku Ukrainy [Ecotourism as an important component of Ukraine's sustainable development strategy]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 15, 122-128 [in Ukrainian].
4. Trokhymets, O.I., & Shelemetieva, T.V. (2018). Praktyka stratehichnoho planuvannia v systemi upravlinnia rozvytkom turyzmu v Ukraini [The practice of strategic planning in the tourism development management system in Ukraine]. *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*, 4 (103), 70-78 [in Ukrainian].
5. Horiunova, K.A. (2023). Stratehichne upravlinnia rozvytkom turystychnoho rehionu na zasadakh staloho rozvytku [Strategic management of tourism region development based on sustainable development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 53. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-109> [in Ukrainian].
6. Ribeiro Ramos, O.O. (2023). Stratehichne upravlinnia rozvytkom rehionalnoho turystychnoho kompleksu [Strategic management of regional tourism complex development]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2(45), 82-89. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).82-89](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).82-89) [in Ukrainian].
7. Chorna, N.M. (2023). Stan ta osnovni trendy rozvytku turystychnoi haluzi Ukrainy v umovakh sohodennykh vyklykiv [The state and main trends in the development of the tourism industry in Ukraine in the context of today's

challenges]. *Industriia turyzmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Skhidnii Yevropi*, (8), 72-78. <https://doi.org/10.32782/tourismhospcee-8-10> [in Ukrainian].

8. Puzyrova, P.V. (2022). Rozvytok stratehichnoho partnerstva na osnovi stvorennia innovatsiinoi biznes-modeli povoiennoho rozvytku turyzmu v Ukraini [Development of strategic partnership based on the creation of an innovative business model for post-war tourism development in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky. Serii: Ekonomika*, 8(254), 39-48 [in Ukrainian].

9. Romanova, A.A. (2018). Metodolohichni pidkhody do rozrobky stratehii turystychnoho rozvytku Ukrainy [Methodological approaches to the development of a tourism development strategy for Ukraine]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi. Serii: Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, 3(65), 35-40 [in Ukrainian].

10. Varnaby, G. (2024). *Place Marketing and Temporality*. London: Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781032689937>.

11. Kotler, P., Haider, D., & Rein, I. (1993). *Marketing Places. Attracting Investment, Industry and Tourism to Cities, States, and Nations*. New York: Maxwell Macmillan Int.

12. Kavanagh, S.A., Hawe, P., & Shiell, A. (2022). Soft infrastructure: the critical community-level resources reportedly needed for program success. *BMC Public Health*, 22, 420. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-12788-8>.

13. *Ministry of Community and Territorial Development of Ukraine (2024)*. Konstruktor stratehii vidnovlennia ta rozvytok hromad v umovakh kryzy: shvydkii ta diievi instrumenty dlia stiikykh rezultativ. URL: https://mtu.gov.ua/files/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_22-07.pdf (accessed: June 13, 2025).

14. Kozhukhivska, R.B., & Sakovska, O.M. (2023). Innovatsiini formy rekreatsiinoi diialnosti v silskomu (zelenomu) turyzmi [Innovative forms of recreational activities in rural (green) tourism]. *Mizhnarodnyi naukovi zhurnal*

«Internauka». Ser.: «*Ekonomichni nauky*», 8 (76), 225-230.
<https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-8-9110> [in Ukrainian].

15. Kozhukhivska, R., Sakovska, O., Konieczny, G., Kolisnichenko, P., Kovalenko, L., & Naherniuk, D. (2024). Peculiarities of Tourism and Recreational Activities in Ukraine: Economic and Managerial Aspects. *Studies in Systems, Decision and Control*, 515, 209-218. https://doi.org/10.1007/978-3-031-48479-7_19.

16. Petrenko, N., Kozhukhivska, R., Nepochatenko, V., Polishchuk, O., & Sychoy, O. (2024). Rural green tourism in Ukraine: Organization and development issues. *E3S Web of Conferences*. 4th International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2024), 558, 1-11. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202455801011>.